

ไร่เตยงสา

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหารธรรม วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๑

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “ศีล ๘”

กราบนมัสการหลวงพ่อกี่เคารพ

หลวงพ่อบุญมาตอบข้อสงสัยของลูกด้วยค่ะ การที่ตั้งใจรักษาศีล ๘ แต่มักจะฟังเพลง ประวัติพระอาจารย์มั่น หรือประวัติหลวงตา ในบางครั้งก็อยากปรับอารมณ์ และมักจะเน้นฟัง เนื้อหาซึ่งบางทีก็มีข้อธรรมในนั้น เช่น พละ ๕ ทำให้ลูกจำได้ และพอได้ศึกษาบางทีก็เกิดความคิด คึกคัก มีกำลังใจขึ้นมาในเนื้อหาที่ว่า ท่านผ่านความยากลำบากเป็นมาอย่างมากมายมาก่อน แต่ ลูกก็กังวลว่าจะขัดต่อศีลหรือไม่ และมีผู้เตือนว่าถ้าฟังมากจะกลายเป็นสัญญาที่ผูกขึ้นมาใน ขณะที่ทำความเพียร จริงหรือไม่เจ้าคะ การฟังเทศน์มากเกินไปจะทำให้เกิดทวิภูมิฐานะ ว่า ตัวเองรู้มาก หรือเปล่า และจะฟังอย่างไรจะทำให้ไม่เกิดทวิภูมิฐานะ

กราบขอบพระคุณค่ะ

ตอบ : มีผู้เตือนว่า มีผู้เตือนว่าไง ไฉนผู้เตือนว่าเขาทำมาน้อยแค่ไหน ไฉนมันอยู่ที่เรานะ อยู่ที่เราริเริ่มตัน ริเริ่มตันที่ว่า เรามีศรัทธาที่มีความเชื่อมาน้อยแค่ไหน ถ้ามีศรัทธาความเชื่อของเรา เห็นไหม ถ้าเราประคองชีวิตของเราให้อยู่กับศีลกับธรรม นี่ก็เป็นผู้ที่ดีแล้ว นักปราชญ์ๆ ไง

แต่ถ้าผู้ที่จะประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม เราก็หาเวลาของเรา นี่เขาบอกว่า “เขาจะถือศีล ๘ ศีล ๘” ศีล ๘ หรือศีล ๕ คำว่า “ศีล” คำว่า “ศีล” เห็นไหม เวลาถือแล้ว มันถือแล้วมันเกร็งไปหมดละ เวลาคนที่ไม่เป็น ริเริ่มตันเป็นอย่างนี้หมด ไม่ใช่เฉพาะว่าเรานะ เอาหลวงปู่มนฺตสนฺโต

หลวงปู่มนฺตสนฺโต หลวงปู่มนฺต เห็นไหม ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นไป เวลาประพฤติปฏิบัติไปแล้ว ขนาดทำความสงบของใจได้นะ ทำความสงบของใจได้แล้วเวลาคลายออกมา มันไม่เห็นมี

อะไรดีขึ้นเลย มันอารมณ์เดิมๆ นั่นนะ ท่านก็หาความบกพร่องของท่าน หาความผิดพลาดของท่าน แล้วท่านเอง ท่านก็วินิจฉัยของท่านได้เองว่า ท่านปรารถนาพระโพธิสัตว์ๆ ท่านต้องไปลาพระโพธิสัตว์ก่อน

เวลาลาพระโพธิสัตว์แล้ว ทำความสงบของใจเข้ามา พอใจสงบแล้ว ตั้งกายขึ้นมา พอใจสงบแล้วบางคนก็เห็นกาย บางคนก็ไม่เห็นกายนะ ถ้าบางคนก็ไม่เห็นกายขึ้นมา ด้วยอำนาจวาสนา ให้รำพึงขึ้นมา รำพึ่กขึ้นมา เห็นไหม ตั้งขึ้นมา ตั้งขึ้นมาถ้าในการประพฤติปฏิบัติการ ตั้งขึ้นมาหรือการรำพึงขึ้นมาเขาเรียกสัญญา หลวงพ่อก็บอก ครูบาอาจารย์ก็บอก สัญญาใช้ไม่ได้ สัญญาทำให้เราติด แต่ถ้าเราไม่มีอุปายเริ่มต้นในการประพฤติปฏิบัติ เริ่มต้นจากการก้าวเดิน ถ้าไม่มีอุปายเริ่มต้นเลย เราจะกล้าเดินไปไหน ถ้ามันสงบแล้วมันพิจารณากาย มันเห็นกายไม่ได้ เห็นกายไม่ได้เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมก็ได้

แต่ถ้าไม่เห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งเลย ทำความสงบของใจเข้ามา พอใจสงบแล้วรำพึง รำพึ่กคือคิดในสมาธิ บางคนบอก “สมาธิคิดไม่ได้ สมาธิคิดไม่ได้” สมาธิโดยเนื้อหาสาระเขาไม่ให้คิด เพราะต้องการทำสมาธิ แต่พอทำสมาธิแล้วในสมาธิคิดได้ ถ้าในสมาธิคิดไม่ได้มันจะเกิดสมาธิเกิดปัญญาไม่ได้ ถ้าเกิดปัญญาขึ้นมา เห็นไหม เวลารำพึงขึ้นมา ถ้ามันไม่เห็นรำพึงขึ้นมา พอรำพึงขึ้นมาพยายามฝึกฝน ฝึกฝนว่าให้มันก้าวเดินไป ก้าวเดินไปพอมันใช้ปัญญาไปแล้ว สมาธิมันเบาบางลง เห็นไหม เราก็กลับมาทำสมาธิ กลับมาทำให้มันแข็งแรงขึ้น แล้วถ้าเริ่มต้นเรารำพึง รำพึ่กขึ้นมา แต่ถ้าจิตมันสงบแล้ว กำลังมีมากขึ้น มันเห็นตามข้อเท็จจริง

นี่พูดถึง ถ้ามันบอกว่า “มันเป็นสัญญาๆ” มันเป็นสัญญา มันเป็นสัญญาไม่ได้ ถ้ามันไม่เริ่มต้นจากสัญญาก่อน มันก็เริ่มต้นไม่ได้ เวลาการประพฤติปฏิบัติมันเป็นจังหวะจะโคน มันจะว่า สิ่งใดเริ่มต้นก่อน พยายามจะฝึกหัดให้เราตั้งไข่ให้ได้ก่อน ถ้าตั้งไข่ได้ไปแล้ว เราจะเดินไปข้างหน้า เห็นไหม เราก็มาพิจารณาของเราตอนนี้

นี่พูดถึงว่า ถ้าเวลามันจิตสงบแล้ว เวลาฝึกหัดใช้ปัญญานี้วิปัสสนา ปัญญา รู้แจ้งในจิตของตน ปัญญา รู้แจ้งในจิตของตน ถ้าปัญญา รู้แจ้งในจิตของตน เวลาหลวงปู่มันท่านประพฤติปฏิบัติ เริ่มต้นทำแล้วมันจิตๆ ชีตๆ ทั้งนั้น สุดท้ายแล้วก็มาค้นมาคว้าของตัวเอง เวลาพระโพธิสัตว์นี้พูดถึงหลวงปู่มันนะ เวลาครูบาอาจารย์ของเรา เวลาประพฤติปฏิบัติเริ่มต้น ล้มลุกคลุกคลานทั้งนั้น

นี่ก็เหมือนกัน เวลาชาวพุทธฯ เวลาจะขอศีล เวลาขอศีลฯ เวลาหลวงตาท่านบอกขอศีล & ได้ศุญญ์ ขอศีล ๘ ได้ศุญญ์ ขอศีล ๑๐ ได้ศุญญ์ ได้ศุญญ์ ได้ศุญญ์ มันไม่ได้ศีลหรอก เราไปคิด ศีล มันคืออะไร พอบอกขอถือศีล & อย่างเช่น วันพระ วันพระ เห็นไหม ถือศีลอุโบสถ เกร็งไปหมดเลย แต่! แต่ถ้าคนที่อยู่ศีลนะ ไปอยู่วัดอยู่วาอยู่ศีลของท่านเป็นประจำนะ แล้วทำจนเคยชิน มันไม่เกร็งไม่เกร็ง เราทำสิ่งใดไป เวลามันผิดพลาด มันสิ่งใดไป เห็นไหม ก็ต่อศีล เวลาพระเราเวลาผิดพลาดไปก็ปลงอาบัติ ไม่ต้องไปเกร็ง ใช้ชีวิตประจำวันเราแหละ แต่! แต่มีศีล & ศีล ๘ เป็นเครื่องกางกั้นไม่ให้เราออกนอกกลุ่มนอทาง

ศีล & เวลาถือศีล & ศีล ๘ เวลาถือศีล & ศีล ๘ นะ เราถือศีล & ศีล ๘ เราก็ทำตามนั้น เพราะศีล & ศีล ๘ มันกฎหมาย คนเราจะไม่ทำผิดกฎหมายมันจะผิดตรงไหน เราไม่ได้ทำผิดกฎหมาย นี่พอมันถือศีล & โอ้โฮโย! เกร็งไปหมดเลย บางคนถือแล้วไอ้มันอยู่ที่วุฒิภาวะ อยู่ที่วาสนาของคนนะ วาสนาของคนบางคนเขาถือศีล & ศีล ๘ เราไม่รู้เลยว่าเขาถือศีลนะ เวลาเขาถือศีล ๘ เวลาเขาไปทานอาหารกัน เขาต้องไปในงาน เขาก็ไปนั่งนะ ไปนั่ง ไปดูเขา คนยังไปนั่งไปดูเขา เพราะเราไม่ทานอาหารตอนเย็น นี่ศีล ๘ พอเที่ยงแล้วเราไม่ทานอาหาร นี่เวลาไปในงาน ก็ไปนั่งจิบน้ำ จิบน้ำจิบน้ำ ถ้าคนเป็น โอ้ย! ถ้าคนไม่เป็นนะ เวลาจะเข้าไปในงาน ไปเห็นเขาขึ้นป้ายไว้ที่หน้าผากเลย ฉันทถือศีล ๘ นะ อวดเขาไปเลย

เพราะตอนสมัยเรายังไม่บวช กรณีอย่างนี้ เวลาไปไหน เพราะเราไม่ดื่มสุรามาดั้งแต่ไหนแต่ไร เวลาพรรคพวกดื่มสุราเนี่ย เขาดื่มสุรากันนะ ตามประสาวัยรุ่น การเที่ยวเตร่มันมี เรื่องธรรมดา เวลาไปไหนของเราเขาจะสั่งน้ำดื่มให้เลย เพื่อนๆ จะรู้หมด รู้เพราะอะไร รู้เพราะว่าเราทำได้จริงใจ ถ้าทำได้จริงมันไม่แฉด มันทำเป็นเรื่องธรรมดา เรื่องธรรมดาแล้วอย่างคนอื่นเขายอมรับ พูดถึงเราเห็นเรื่องการถือศีล แล้วพอการถือศีลนั้นก็ได้ นี่ก็ไม่ได้ ได้หรือไม่ได้มันเป็น ที่วาสนาของคนนะ มันอยู่ที่วาสนาของคน ดูจริตนิสัยของคนสิ ถ้าจริตนิสัยของคนแล้วนะ มันเข้มข้นไปทางไหน ถ้าเข้มข้นไปทางไหนมันก็ไปทางนั้น

นี่ก็เหมือนกัน เราถือศีล เวลาอาราธนาศีล เห็นไหม เราขอศีล ศีลถือได้ ๓ อย่าง ๑. อาราธนาศีล วิริตศีล อธิศีล ศีลมันเกิดขึ้นโดยสัจจะ โดยความจริง อย่างกรณฐานเราเป็นส่วนใหญ่แล้วเขาให้วิริตเอา ตั้งใจเมื่อไหร่ก็ได้เมื่อนั้น ตั้งใจเลย ไม่ต้องขอ

ขอเป็นพิธีเกินไป เวลาขอมันขอมันก็ทำเป็นพิธีกรรม เป็นการยืนยัน วิสุง วิสุง รักขัตถ์
 ถายะ เวลาขอศีลๆ ใจ ไฉ่พระก็แค่ให้ศีลเป็นแค่ว่า ยาน ศีลมันเกิดขึ้นหรือยัง ยังไม่เกิดขึ้นเลย แต่
 ถ้าเราอยู่โดยปกติ ศีลคือความปกติของใจ กรรมฐานเราละ เรื่องนี้พิธีกรรมเป็นเรื่องที่ทำให้คน
 ประมาทเลินเล่อ ทำให้คนมีช่องทางที่ทำให้ตัวเองเหลวไหล ว่าอย่างนั้นเลย แต่! แต่ใน
 พระพุทธศาสนา ศาสนพิธี ถ้าพิธีกรรมแล้วมันต้องมีพิธีอย่างนั้น มีพิธีขึ้นมาเพื่อให้ เห็นใหม่
 ดอกไม้ถ้าร้อยทำพวงมาลัยแล้วมันก็จะดูสวยงาม สังคม สังคมก็มีความร่มเย็นเป็นสุข สังคมก็
 ทำตามกัน นี่พูดถึงเรื่องศีล แล้วมันถือศีลแล้วก็ไม่ต้องมาเกร็ง

นี่เขาคำถามไป “ถ้าเขาถือศีล ๘ แล้วเวลา แต่มักฟังเพลงประวัติหลวงปู่มั่น หลวงตา”
 การฟังเพลงๆ นี้นะ โดยข้อเท็จจริงในปัจจุบันนี้ละ การถือศีล ศีล ๘ ไม่ฟังการละเล่นฟ้อนรำ ไม่
 ร้องรำทำเพลง ไฉ่เรื่องนี้มันทำโดยข้อเท็จจริง แล้วมันทำให้ไม่ประมาทเลินเล่อ มันทำให้คนไม่
 ประมาทเลินเล่อ แล้วเวลาฟังไปแล้ว เห็นใหม่ มันแบบว่าสิ่งใดถ้ามันสะท้อนอารมณ์ เราไม่ดู
 การละเล่นฟ้อนรำ นี่โดยข้อเท็จจริงเลย

พระก็เหมือนกัน พระห้ามฟังเพลง พระต่างๆ แต่! แต่อยู่ในสังคม สังคม เห็นใหม่ ดุสิ
 เวลาเขามีกงานประเพณีกัน เขาเปิดเพลงกัน เราศีลขาดใหม่ ก็เกิดเป็นประเพณีชาวบ้านเขาทำ
 ไซ้ใหม่ เราไม่ครบองค์ เราไม่ได้จัดเอง ไม่ได้หาเอง ไม่ได้เปิดเอง ไม่ได้ฟังเอง มันเป็นเรื่อง
 วัฒนธรรมของเขา เราอยู่กับเขา เราฟังแล้วเรามีสติอยู่นี้ศีลไม่ขาด เวลาถือศีล เห็นใหม่ เวลาถ้า
 เราผิดปกติ เห็นใหม่ ศีลเศร้าหมอง ศีลต่างพร้อย ศีลทะลุ ศีลขาด เวลาศีลมันครบองค์ประกอบ
 หรือการตั้งใจหรือไม่ ถ้ามันไม่มีเจตนา ไม่ได้ตั้งใจทำอย่างนั้น มันก็ไม่มีผล ไม่มีผลให้ศีลขาด
 แต่ถ้ามันเศร้าหมองใหม่ มันก็เศร้าหมอง เพราะมันเศร้าหมอง เห็นใหม่

เวลาครูบาอาจารย์ของเรา เวลาพระกรรมฐานถึงเข้าป่าเข้าเขาไป เข้าป่าเข้าเขาไปโดย
 ที่ว่าไม่ต้องไปยุ่งกับใคร มีแต่เสียงสัตว์ เสียงธรรมชาติ เสียงสัตว์ เสียงธรรมชาติแล้วเราก็ไป
 วิเวก พอไปวิเวกขึ้นมามันก็ไปเหงา อยากมีคนคุ้มครอง อยากมีคนดูแลก็อยากเข้ามาในเมือง
 พอเข้ามาในเมืองแล้ว เห็นใหม่ ถ้าจิตใจของคนไข้แข็ง กรณีอย่างนี้มันเป็นเรื่องปกติธรรมดา
 แต่จิตใจของเราอ่อนแอ พอจิตใจของเราอ่อนแอเนี่ยะ มันไม่มีจุดยืน ทำสิ่งใดล้มลุกคลุกคลาน
 ไปหมดละ ฉะนั้น ถ้าจิตใจเราเข้มแข็ง เวลาประเพณีปฏิบัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัม
 พุทธเจ้าสอนถึงกาลามสูตร อย่าเชื่อใครทั้งสิ้น

ฉะนั้น เขาบอกว่า “เขาคิดว่า เขาถือศีล ๘ แต่เวลาฟังประวัติหลวงปู่มัน ฟังประวัติของ หลวงตา ฟังแล้วมันคึกคักมันฮึกเหิม” ถ้ามันคึกคักมันฮึกเหิม กรณีนี้เราฟังเป็นธรรมก็ได้ กรณี ฟังเทศน์วิญญูหลวงตา หรือดูทีวีหลวงตา โดยทางเทคนิค เห็นไหม เวลาเขาต่อ ต่อเทป ต่ออะไรนี้ มันก็มีเพลงมาคั่น นี่มันเป็นทางเทคนิค แต่ถ้าพูดถึงในทางธรรมไม่ได้ มหรรพสมโภชมันเรื่อง การประโลมโลก สิ่งใดที่เป็นนิยายประโลมโลก สิ่งนั้นมันจะเป็นการพอกพูนกิเลส ถ้าโดยสัจ ธรรมแล้วสิ่งนี้เป็นสิ่งที่เศร้าหมอง ว่าเลยสิ่งที่ไม่ดีงาม

แต่ถ้าในทางเทคนิคมันต้องทำนะ มันเรื่องของเขา แล้วเรื่องของเขา เราไม่มีเจตนา เรา ไม่ได้ตั้งใจ แต่ถ้ามันเป็นประโยชน์กับเรา เป็นประโยชน์นะ เขาบอก “มันฟังแล้วมันคึกคัก ฟัง แล้วมันเป็นปัญญาได้” ถ้าเป็นปัญญาได้ เราเอามาเป็นปัญญา เราเป็นเรื่องกาลามสูตร กาลาม สูตรประพฤติปฏิบัติธรรมแล้วมันดีขึ้น ถ้าเราเชื่อในผลการปฏิบัติของเรา ถ้าเราเชื่อในผลของ การปฏิบัติของเรา ถูกต้อง แต่! แต่ก็พูดอีกล่ะ “มีคนคอยมาเตือนว่ามันจะเป็นสัญญา เวลามัน เป็นสัญญาขึ้นมาจริงๆ มันฟังเทศน์มากเกินไป รู้มากเกินไป”

ฟังเทศน์นี้หลวงตาท่านสอนเลย **พระกรรมฐาน การอบรมอันดับหนึ่ง คือ การฟัง เทศน์ อันดับสองนั่งตลอดรุ่ง** การฟังๆ การฟังจากครูบาอาจารย์ที่เป็นจริง เวลาครูบา อาจารย์ที่เป็นจริง เห็นไหม เวลาพระเขาวิเวกไป เขาจุดธูปไป เวลาไปเจอครูบาอาจารย์ให้ดู นิสัยกัน ๗ วัน ถ้า ๗ วันแล้วให้ขอนิสัย ไม่ขอนิสัยให้เก็บของไป นี่ไง มันเข้ากันได้ หรือเข้ากัน ไม่ได้ไง

เวลาถ้ามันเป็นจริงหรือไม่จริง ถ้ามันจริงเราด้วยเหตุด้วยผล เราก็ประพฤติปฏิบัติมา ถ้า ฟังเทศน์ๆ มันเข้ากันได้ เราขอนิสัย อยู่กับท่านเอาสิ่งนั้นเอาเป็นหลัก เอาเป็นที่ประพฤติปฏิบัติ แต่มันเข้ากันไม่ได้ๆ เวลามันไปฟังแล้ว ใ้ฉันมันเป็นการจำมา ใ้ฉันมันเป็นเรื่องที่ว่าเราเคยปฏิบัติ มา เราเคยติดข้องมาอย่างนี้ แล้วท่านพูดอย่างนี้มันไม่เป็นจริง เราเก็บของไป เพราะอะไร เพราะมันอยู่ที่อำนาจวาสนาของคน ว่ามันได้มากได้น้อยแค่ไหน

แต่ถ้ามันได้มากตามความจริงนี่นะ **การฟังเทศน์นี้เป็นอันดับหนึ่ง** เขาบอก “การฟัง เทศน์มากเกินไปจะเกิดเป็นทวิฐิมานะ” ฟังเทศน์มากเกินไป ฟังเทศน์มากๆ มันมีต้นทุน มันมีต้นทุนคือมันรู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด เวลาอะไรถูกอะไรผิด เวลาประพฤติปฏิบัติไป แล้วมันก็จะคัดแยก คัดแยกว่าอะไรถูก อะไรผิด แต่ที่ว่าฟังเทศน์แล้วมันจะเกิดทวิฐิมานะ

เรารู้แล้วมันเป็นการหลอกลวง มันก็มีที่ว่าเวลาหลวงตาท่านศึกษามาจนเป็นมหา แล้วท่าน
 อยากจะประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม ท่านตั้งเป้าว่าจะไปหาหลวงปู่มัน เวลาไปหาหลวงปู่มัน หลวง
 ปู่มันท่านก็ได้ญาณของท่านว่า

**“อนาคตมันจะมีพระแบบท่านเจี๊ยะ แต่ไม่ใช่ท่านเจี๊ยะ จะมาหาเรา พระองค์นี้
 มันจะแบบดีทั้งนอกดีทั้งใน จะเป็นหลักของหมู่คณะไปข้างหน้า”**

หลวงปู่มันเอง ท่านก็รู้ของท่านอยู่แล้ว ในสังฆมณฑลในเรื่องของศาสนามันจะมีคนที่
 สร้างบุญกุศลต่อเนื่อง ต่อเนื่องกันมา ท่านเองท่านก็เป็นผู้บุกเบิกขึ้นมา แล้วเวลาท่านบุกเบิก
 ขึ้นมา แล้วท่านวางข้อวัตรไว้ เห็นไหม บอก “มหา มหาพรรษาเยอะแล้วไม่ต้องขึ้นมานะ ให้
 พระที่มันพรรษาน้อยๆ ขึ้นมา มันจะได้มีข้อวัตรติดหัวใจมันไป มันมีข้อวัตรคือว่ามัน
 เคยได้อุปัฏฐาก มันเคยได้กระทำ มันมีตัวอย่าง เวลามันไปอยู่ที่ไหน มันจะเป็น
 ตัวอย่างที่มันจะไปฝึกต่อเนื่องมันไป” นี่ไง ท่านเองท่านก็รู้ของท่านใช้ไหม ฉะนั้น เวลาหลวง
 ตาท่านไปหาหลวงปู่มันครั้งแรก

**“มหา มหาเรียนมาจนถึงเป็นมหานะ สิ่งที่มาเรียนถึงเป็นมหานี้ธรรมชาติขององค์
 สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้สุดยอดมาก สุดยอดมาก ฉะนั้น เวลาจะประพฤติ
 ปฏิบัติให้เก็บใส่ในลิ้นชักสมองไว้ก่อน แล้วให้ประพฤติปฏิบัติไป ถ้าเราไม่เก็บใส่
 ลิ้นชักในสมองก่อน เวลาประพฤติปฏิบัติไปมันจะเตะมันจะถีบ”** นี่คำพูดของหลวงปู่
 มัน คือมันจะขัดมันจะแย้ง มันจะสร้างภาพ มันจะเป็นอุปาทาน มันจะหลอก แต่ถ้า
 เวลาประพฤติปฏิบัติไปถึงที่สุดแล้ว ถ้าธรรมชาติความจริงกับการศึกษาธรรมชาติขององค์
 สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันจะเข้ากันเป็นเนื้อเดียวกันเลย มันจะเป็นอันเดียวกัน
 เลย

แต่! แต่มันสำคัญตอนที่ประพฤติปฏิบัติไป ก่อนที่มันจะเป็นความจริง กิเลสของเรา
 มันจะบิดเบือน กิเลสของเรา ท่านเคยปฏิบัติของท่านมาก่อน ท่านเห็นโทษอันนั้น ท่านถึง
 พยายามบอกให้ทำอย่างนี้ ให้ทำอย่างนี้ ขณะบอกให้ทำอย่างนี้ ให้ทำอย่างนี้ หลวงตาท่านก็
 ยังไปติดสมานกับหลวงปู่มันตั้ง ๕ ปี หลวงตาท่านอยู่กับหลวงปู่มันนะ ท่านไปติด เวลาภาวนา
 แล้วไปติดขัด นี่ติดสมาธิอยู่ ๕ ปีนะ บอกอย่างนี้ว่าไม่ควรทำ มันก็จะไปทำอีกอย่างหนึ่ง บอก
 อย่างนี้มันก็ไปทำตรงข้ามอีกอย่างหนึ่ง กิเลสนี้คือว่าแยงเหนียว มันทำอะไรก็ติด บอกอย่างนี้

มันก็ไปติดอย่างนั้น บอกอย่างนั้นมันก็ไปติดอย่างนี้ มันติดของมันอยู่แล้ว เพราะมันเป็นกิเลส มันจะต้องแก้ไขไป

นี่ก็เหมือนกัน บอกว่า “พึงเทศน์มันจะเกิดปฏิฐิมานะ” ถ้ามันเป็นความจริงที่ดีงาม เห็นไหม มันเป็นความจริง มันเป็นสัจจะ ถ้าพึงเทศน์จากครูบาอาจารย์ที่เป็นจริง มันมีความจริง ความจริงอันนี้เอาไว้ตรวจสอบ เอาไว้ตรวจสอบในการประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าตรวจสอบในการประพฤติปฏิบัติของเรา กาลามสูตรไม่เชื่อใดๆ ทั้งสิ้น กาลามสูตรไม่เชื่อใดๆ ทั้งสิ้น แล้วเชื่อผลของการปฏิบัติ แต่กิเลสมันก็ติดอีกล่ะ ขนาดที่ว่าว่างๆ ว่างๆ ธรรมะสอนให้ปล่อยวาง วางหมดเลย วาง เป็นขี้ล่อนน้ำเลย ไม่มีอะไรเป็นชิ้นเป็นอันเลย

แต่! แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ของเรานะ ศีล สมาธิ ปัญญา มันมีความปกติของใจ ถ้าใจปกติแล้วมันมีศีลโดยปกติของมัน เวลาพิจารณาไปแล้วมันจะเป็นสมาธิ เวลาสมาธิยกขึ้นวิปัสสนามันจะเกิดปัญญา แล้วปัญญานี้เป็นภาวนามยปัญญามันจะเป็นความจริง เห็นไหม ถ้าเป็นความจริงขึ้นมาอันนั้นจะเป็นความจริงของเขา เป็นความจริงของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ถ้าจิตใจมันไม่อ่อนแอ ไม่อ่อนแอไม่อ่อนไหวมันอย่างหนึ่งนะ ๑. ไม่อ่อนแอ ไม่อ่อนแอคือมีจุดยืน แต่ถ้ามีปฏิฐิมานะที่มันเกินกว่าเหตุมันก็ไม่ใช่ ฉะนั้น เวลาประพฤติปฏิบัติไปแล้วเขาจะทดสอบ ทดสอบในตัวเขาเอง ถ้าทดสอบในตัวเขาเอง เห็นไหม โดยทั่วๆ ไป ทดสอบตัวเองว่ามันเป็นจริงหรือไม่

เวลาเราอยู่กับหลวงปู่เจี๊ยะ หลวงปู่เจี๊ยะท่านบอกเลย พระฝรั่งมีเสียบอยู่อย่างหนึ่ง พระฝรั่งส่วนใหญ่แล้วไม่ค่อยเชื่อสิ่งใด ถ้าเป็นสมาธิแล้วก็จะปล่อยให้สมาธิเสื่อมไป มันทดสอบๆ ฝรั่งส่วนใหญ่เขาจะทดสอบของเขา เขาไม่เชื่อ ไม่เชื่อในความเห็นของเขา แล้วเขาก็ปล่อยให้เสื่อม นี่พอเสื่อมแล้วมันจะพินมันแสนยาก เขาจะทดสอบๆ ตลอดเวลา หลวงปู่เจี๊ยะท่านพูดประจำเรื่อง พระฝรั่งนี้ ท่านบอกว่าพวกนี้พวกฝรั่ง เขาจะ ๑. โดยวัฒนธรรมของเขา โดยความเห็นของเขา

การปฏิบัติมันแสนยาก คำว่า “แสนยากนะ” อย่างของเรานี้สัทธาจริต สัทธาจริตเรามีความมั่นคงมีความเชื่อ มีความมั่นคงมีความเชื่อเวลาทำไปแล้ว มีความมั่นคงมีความเชื่อก็ไม่ใช่ว่าความมั่นคงมีความเชื่อ มีศรัทธาความเชื่อ มันจะเป็นคุณประโยชน์ตลอดไปไง เชื่อก็ส่วนเชื่อ กิเลสก็ส่วนกิเลส ธรรมะส่วนธรรมะ ความจริงเป็นส่วนความจริง ถ้าเป็นความจริง เราต้อง

มีจุดยืนของเรา มันเหมือนกับคนทั่วไป เวลาผงเข้าตาตัวเองแก้ยาก เวลาถ้าผงเข้าตาคนอื่นมา ให้เราเขียนให้นะ เราเขียนให้ได้ แต่ผงเข้าตาตัวเราเนี่ยเขียนยากมากเลย

อันนี้ก็เหมือนกัน เวลาจะถือศีลก็ผงเข้าตาตัว ใ้หนูนั้นก็ผิด ใ้หนูนั้นก็ผิด ผิดไปทุกเรื่องเลย แต่ ถ้านั่งคุยกันนะ โอ้โฮโย! เป็นนักปราชญ์นะ ลองได้นั่งถกธรรมะกันโอ้โฮโย! หนูๆๆๆ พูดได้หมดเลย แต่เวลาจะเอาจริงๆ ขึ้นมา สงสัยไปหมดเลย ผงเข้าตา เวลาผงเข้าตาตัวมันแก้ยาก แต่ถ้าของคนอื่นเวลาผงเข้าตาเขาเสนอไปหมดละ เสนอทุกๆ อย่างเลย

ฉะนั้น กรณีนี้กรณีถ้าผงเข้าตา เราก็ถ้ามีสติปัญญาเนาะ เรามีขันน้ำ เรามีน้ำมา เราลืมน้ำ ในน้ำ ลืมตาในน้ำ นี่ไง กาลาม-สูตร ทดสอบตรวจสอบของเรา ทดสอบตรวจสอบของเรา ถ้า ตรวจสอบของเรามันดีขึ้น มันก็จะดีขึ้น นี่การถือศีลไง

เราจะบอกว่าไ้การถือศีล ศีล สมาธิ ปัญญา ทาน ศีล ภาวนา มันเป็นธรรมะขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นแต่ละขั้นตอนให้เราปฏิบัติ แต่เวลาเราปฏิบัติขึ้นมามันด้วย กิเลสของเราทั้งนั้น มันด้วยกิเลสของเรา พอมันด้วยกิเลสของบุคคลคนนั้นเพราะอะไร เพราะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมา-สัมพุทธเจ้า เห็นไหม สอนเข้าไปในใจของสัตว์โลก สอนเข้ามา ในหัวใจของเรานี่แหละ ถ้าในหัวใจของเรา เวลาที่มีสติมีปัญญาทางโลกนี้เรื่องหนึ่งนะ ที่นี้พอมี สติปัญญาทางโลกแล้ว เขาต้องเป็นคนดีด้วย ถ้าพูดถึงคนมีสติปัญญาแล้วเป็นคนมีคุณธรรมนะ โอโย! สุดยอด โลกต้องการมาก

แต่ถ้าคนมีสติปัญญา สติปัญญาเป็นสติปัญญาทางโลกใจ แต่ถ้าเป็นคนเห็นแก่ตัว เป็น คนที่คอยทำลายคนอื่น เห็นไหม ก็ปัญญาของเขาเป็นปัญญาเครื่องทำลาย ทำลายทั้งนั้นเพราะ เขามีปัญญา แต่ถ้าเขามีสติมีปัญญาแล้วมีคุณธรรมด้วยมีศีลธรรมด้วยมันประเสริฐมากเลย นี่ ประเสริฐมากมันเข้ามาที่ศีลนี้แหละ ถ้าเข้ามาที่ศีลของเรา เรามีศีลมีธรรมของเรา เราจะถือศีล ถ้าเราถือศีลแล้ว เราจะบอกว่า ถือตามแต่ที่ตัวเองเห็นเป็นคุณประโยชน์พอ แล้วถ้าจะมีการ ได้แย้งมีการขัดแย้งต่างๆ นะ มันเป็นเรื่องมอง มันเป็นเรื่องเห็นของเขา

เพราะศีล สมาธิไม่เคยฆ่าใคร ศีล สมาธิมีแต่ส่งเสริมให้คนทำคุณงามความดี แล้วถ้าศีล สมาธิ ปัญญา มันสร้างสมสร้างให้บุคคล เห็นไหม จากปุถุชน กัลยาณ ปุถุชน โสดาปัตติ-มรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามี-มรรค

อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล บุคคล ๔ คู่ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ ถ้า นิพพานหนึ่งมันมีแต่คุณประโยชน์ทั้งนั้นเลยๆ แล้วถ้าคุณประโยชน์อันนั้นมันให้เป็นจริงใน ใจของเรา เราก็ประพฤติปฏิบัติตามความจริงของเรา ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ ความจริงของเรา นะ ในสังคมมีการเชื่อถือ ในการเชื่อถือ ในมุมมอง ในทฤษฎีของคน ภาษาเราอยู่ในสังคมมันก็ ต้องฟัง คนคุยกันไม่ฟังเลย เหมือนเขาคุยกัน เราไม่รับรู้เลย เราก็เหมือนไม่ได้ อยู่สังคมนั้น แต่ ฟังแล้ววางไว้ อย่าไปเชื่อ เพราะอะไร

เพราะการศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมวินัยเหลือเฟือแล้ว แล้วเราทำตามนั้น ทำตามนั้น ทำให้มันเป็นประโยชน์กับเราขึ้นมา แล้วถ้ามันเป็นประโยชน์กับ เราขึ้นมา มันก็ถึงว่าถูกต้องดีงาม ถ้าไม่เป็นประโยชน์กับเราขึ้นมา เห็นไหม ดูพระเรา เวลาพระ เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติจนอดนอนอดอาหารมหาศาลเลย เวลา มันไปไม่ได้ มันไปไม่ได้ไง จิตมันไม่เป็นสมาธิ คนทำสมาธิไม่เป็นนะ ทำสมาธิไม่ได้ ทำอย่างไรก็ ไม่ได้

ในวงกรรมฐานเราเห็นอยู่ เวลาคนที่ทำได้นะ คนที่มีศรัทธาความเชื่อ เวลาคนทำได้เขาก็ ทำของเขาได้ แล้วพอคนเขาทำของเขาได้ เขาไม่มีวาสนา มีพระใหม่ๆ ที่บวชใหม่ๆ นะ แล้ว จิต ดีมาก ดีมากนะ แล้วสึกไปหมดเลย เห็นนิมิตตามนิมิตไป สึกหมดเลย มีพระมาหาเรา โอ้โฮโย! พอจิตสงบแล้วเห็นจิตออกไปข้างนอกมองเข้ามาที่ตัวเขา เราบอก “ไม่ได้หรอก ถ้าส่งออกอย่าง นั้นเดียวก็เสีย” ตอนนี้สึกหมดแล้ว เวลาพระบวชใหม่ๆ ทำได้ชั่วครั้งชั่วคราว แต่ทำต่อเนื่องไม่ได้ เวลาทำต่อเนื่องไม่ได้ เห็นไหม พระที่บวชแล้วทำสมาธิถ้าทำไม่ได้ทำอย่างไร

ศีลก็ส่วนศีล แล้ว เห็นไหม เขาก็มีการอดนอนอดอาหาร เขาก็มีความเพียรเพิ่มขึ้น เขาก็มีครูบาอาจารย์เป็นหลักชัย คำว่า “มีครูบาอาจารย์เป็นหลักชัย” เห็นไหม ทำไมครูบา อาจารย์ท่านทำได้ มีครูบาอาจารย์เป็นตัวอย่างไร แล้วเอาตัวอย่างที่ครูบาอาจารย์ เวลา ตัวอย่างเอาครูบาอาจารย์นะ สิ่งที่เราลื้อมาในวงกรรมฐาน หลวงปู่ชอบ จังหวัดเลยนี่ เวลาหน้า หนาวเมื่อก่อนนะ น้ำจะเป็นน้ำแข็งเลย หนาวนัก ถ้ามันขี้เกียจนอน นั่งในโอ่งน้ำ หลวงปู่ชอบ ประวัติหลวงปู่ชอบ

ประวัติหลวงปู่ขาว ประวัติของครูบาอาจารย์ของเรา เวลาท่านเร่งความเพียร เร่งความ เพียรของท่าน ท่านจะเอาความจริง ความจริงของท่าน คำว่า “ความจริงของท่านนะ” เวลาเป็น

สมาธิ เราจะทำให้สมาธิอยู่กับเราต่อเรื่อยๆ เราจะรักษาอย่างไร เห็นไหม ดูลิ ไฟฟ้า ไฟฟ้าส่งไปตามสายส่ง เวลาฝนตกลมแรงมีอะไรพัดไฟฟ้า พอเสาล้ม ไฟฟ้าดับ ไฟฟ้า แล้วจิตละความคิดที่เร็วกว่าแสงๆ มันยิ่งกว่าไฟฟ้า แล้วเฝ้าต่อเรื่อยๆ ใจทำอะไร ทำความสงบของใจแล้วรักษาอย่างไร ถ้ารักษาได้มันเป็นประโยชน์กับเรา เห็นไหม

เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติมันต้องมียังนี่ต่อนะเนี่ย การปฏิบัติของเราที่ปฏิบัติแล้วไม่ได้ผลคือการขาดการปฏิบัติต่อนะเนี่ย การปฏิบัติต่อนะเนี่ย ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ถ้ามีสติกำหนดหายใจเข้าลึกๆ หายใจออกไกล มีคำบริกรรม ถ้าทำต่อนะเนี่ย มันมีเหตุ ถ้ามีเหตุ เห็นไหม มันก็มีผล ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ เรารักษาที่เหตุนั้นๆ นี่พูดถึงเหตุนะ

แต่ไอ้คำถามเขาพูดเรื่องศีล บอกว่า “เวลาเรื่องศีลมันแบบว่า เวลาประพฤติปฏิบัติไปแล้วถ้าได้ถือศีล ๘ แล้วถ้าได้ฟังเพลงประวัติหลวงปู่มั่น” ฟังเพลงนี้มันก็มาจากวิทยุหลวงตานั่นแหละ “แล้วพอฟังเพลงมันมีข้อธรรม มันก็คึกคักขึ้นมา มันทำของมันได้” ไอ้ภาษาเรานะมันแบบว่า น้ำมัน รถมันต้องมีน้ำมันของมันไป ถ้ามันเป็นประโยชน์กับเรา เราถือว่าถูกต้อง เราไม่ถือว่าผิด เราถือว่าดีงาม เพราะเป็นการส่งเสริมกัน ที่นี้พอส่งเสริมกันไปแล้ว ถ้ามันถูกต้องไปแล้วมันก็จบ เป็นเรื่องของเราไป

ที่นี้บอกว่า “แต่เวลาทำไปแล้วกังวลเพราะมีคนเตือน” มีคนไต่บ้างช่างยุ เห็นยุซ้าย ยุขวาให้แตกแยก ยุให้การกระทำนั้นเสียหาย แต่ถ้าเป็นปัญญาชนเขาเสนอด้วยความดีงาม เราฟังไว้ เรารับฟัง คำว่า “รับฟัง” ไซ้ไหม เพราะอะไร ถ้าเราไม่รับฟัง วันหลังเราก็คูญกับเขาไม่ได้ เรารับฟังแล้วก็วางไว้ ถ้ามันคึกคักนะ แต่คำว่า “คึกคัก” ภาษาเรานะ อาหารจะมีรสเลิศขนาดไหน กินทุกวันๆ แล้วจิตซัด อาหารเขาก็เปลี่ยนแปลงของเขาไปตลอด

นี่ก็เหมือนกัน การฟังเพลงหลวงปู่มั่น การฟังถ้ามันคึกคัก มันคึกคักเพราะฟังแล้วมันมีแบบว่าเนื้อหาสาระ มันมีองค์หลวงปู่มั่น มันมีประวัติมีหลวงตาที่เราเห็นด้วยตา มันแบบว่ามันดูดี คือเราจะบอกว่ามันเป็นประโยชน์มันทำได้ เวลาเราประพฤติปฏิบัติจะเป็นจะตายนะ แต่ถ้ามันมีสิ่งใดมาเป็นประโยชน์กับเรา มันทำให้เรารักษาชีวิตได้ ทำให้เราอดพ้นจากกิเลสได้ เราทำ เรายังภาวนาได้ เราถือว่านี่เป็นอุบาย เป็นของส่งเสริมทั้งนั้น

ฉะนั้น เวลาบอก “ถ้ามีคนเตือนๆ” คนเตือนก็สาธุ ขอขอบคุณเขา แต่เป็นประโยชน์กับเรา เราก็ฟัง แต่ต่อไปถ้ามันไม่เป็นประโยชน์หรือฟังแล้วไฉนเราก็ข้ามไป เพราะมันไม่ฟังก็จบง่ายๆ เพียงแต่เขาบอก เขาเตือนแล้ว มาทำให้เราเป็นวิตกกังวล “แล้วมาฟังเทศน์มากเกินไปก็เกิดทวิฏฐิมานะ” ฟังเทศน์ไม่เสียหาย ภาษาเราเลยนะ ไม่ได้ฟังเทศน์ปฏิบัติเอง ป่านนี้เลิกไปนานแล้ว นู่นก็ไม่ได้ นี่ก็ไม่ได้ โอ้ย! ทุกข์ยากมากเลย เลิกดีกว่า ถ้าไม่ได้ฟังเทศน์นะ

ไฉนนี้มีฟังเทศน์เป็นเครื่องอยู่ ยังมีเทศน์ ๑๐๓.๒๕ ยังมีเทศน์ของหลวงตา ถ้ามีเทศน์ของหลวงตาเราก็ก็นั่งขัดกับธรรมะอยู่ เราก็ก็นั่งครุ่นภาวนาอาจารย์อยู่เป็นที่ฟัง สิ่งที่เป็นประโยชน์เรามองไม่เห็น แล้วบอก “นู่นก็ไม่ได้ นี่ก็ไม่ได้ จะให้ทำด้วยตัวเอง” ทำให้ตัวเองมันก็ซัดย่น้ำ ทำด้วยตัวเองเดียวก็เหลวไหล พอเหลวไหลไปแล้วมารู้ตัวทีหลังก็อ้อ! เสียไปแล้ว แต่ไฉนถ้ามันยังดีของมันอยู่นะ ฟังได้ ฟังเทศน์ ฟังเทศน์นี้เป็นอันดับหนึ่งเลย

สมัยโบราณนี้ฟังเทศน์ เห็นไหม สิ่งทีฟังธรรมมีคุณประโยชน์มาก การฟังธรรมนี้แสนยากๆ เพราะไม่มีวิทยุ ไม่มีสิ่งใดทั้งสิ้น ฟังธรรมจากพระโอษฐ์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งที่ไม่เคยได้ยินได้ฟัง สิ่งที่เคยได้ยินได้ฟังก็ตอกย้ำๆ ให้มันมันคง แล้วสิ่งใดเวลาเราใช้สติปัญญาของเราไตร่ตรองไปด้วย เห็นไหม เวลามันเข้าใจ แล้วมันปล่อยวางหมด ความกระຈ้างแจ้ง จิตผ่องใส ผลของมันคือจิตผ่องใส

การฟังเทศน์มันก็เหมือนกำหนดพุทโธ เวลาเราไม่มีสิ่งใดเลย เรากำหนดพุทโธๆ ว่าเราไม่ปล่อยให้จิตมันคิดไปโดยกิเลสต้นหาความทะยานอยาก ให้มันคิดถึงพุทโธ ให้ระลึกถึงพุทโธด้วยสติสัมปชัญญะ หายใจเข้าพุท หายใจออกโธ อยู่กับพุทโธตลอดไป เวลาฟังเทศน์ๆ เราไม่ต้องพุทโธ เราตั้งสติไว้เฉยๆ เทศน์จะเข้ามาเอง อาศัยการเทศน์ของครูบาอาจารย์นั้นเป็นตัวแทนพุทโธ แล้วไม่ต้องไปรับรู้ว่าจะต้องรู้เรื่องไปทุกอย่าง เพราะเราอาศัยเสียงนั้นเป็นที่เกาะ ให้จิตเกาะกับเสียงนั้นไว้ แล้วถ้าเราฟังไปๆ แล้วถ้าจิตเราดีขึ้นมันจะมีเนื้อหาสาระ บางคำสะท้อนใจมาก ขนลุกๆ เลย ขนลุกมันกินใจใจ นั่นนะ เวลาฟังเทศน์ๆ มันได้ประโยชน์อย่างนี้ การฟังเทศน์อันดับหนึ่ง

“เขาบอกฟังมากๆ” ยิ่งมากยิ่งดี ฟังให้มาก ยิ่งฟังให้มาก เรายังมีจุดยืน ไม่เหลวไหล แต่ถ้าคิดเองนี่สิ เวลา เห็นไหม สัญญาๆ คือความจำ จำของท่านมาคำหนึ่ง แล้วก็บอกว่าหลวงปู่มันว่าอย่างนั้น แล้วก็เอาความเห็นของตัวเองใส่เข้าไป ขยายความไปจบเลย แล้วก็หลวงปู่มันว่า

อย่างนั้นความจริงไม่ใช่ หลวงปู่มั่นท่านตีความหมายไปอย่างหนึ่ง แต่ความเข้าใจของเราไปอย่างหนึ่ง

แต่ถ้าพูดถึงเป็นความเห็นของเรา ไม่มีใครเขาฟังไง ก็ต้องอ้างว่าหลวงปู่มั่นว่าอย่างนั้น อย่างนั้น จริงหรือ หลวงปู่มั่นว่าอย่างนั้น เองยังไม่เข้าใจความหมายของหลวงปู่มั่นเลย ถ้าเ็งเข้าใจความหมายของหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านให้เอาชนะตนเอง อย่าโกหกมดเท็จ อย่าไปปิด อย่าซ่อน นี่ไง ธรรมะมันต้องซื่อสัตย์ มีสัตย์มีสัจจะมีความจริง ถ้ามีความจริงขึ้นมาเป็นความจริงขึ้นมาแล้ว ศีล สมาธิ ปัญญา มันก็เป็นความจริง ถ้าจิตเราเป็นความจริงขึ้นมา มันก็เป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมามันก็เป็นประโยชน์กับเรา

นี่พูดถึงว่าถือศีล ~ พอถือศีล ~ เราจะบอกว่าถือศีล ~ การถือศีลไม่ต้องศีล ~ หรอกประชาชนทั่วไปเขาถือศีล โอ้โฮ! มีปัญหามาก แล้วเวลาลัทธิศาสนาอื่นเขาก็มีพิธีกรรมของเขา แล้วเขาอยู่ในพิธีกรรมของเขา ชาวพุทธๆ เป็นอิสระมาก พอมีอิสระมากยังไม่รู้จักว่าศีล ๕ มันคืออะไรเลย ศีล ๕ คือข้อห้าม ๕ ข้อ ถ้าข้อห้าม ๕ ข้อ วันวันหนึ่งเ็งจะทำผิดข้อห้าม ๕ ข้อ ตลอดเวลาเลยหรือ ไม่มี เ็งทำอะไรผิด คนทำงานๆ จะไปฆ่าใคร จะไปลักของใคร จะไปผิดลูกเมียใคร จะไปโป๊ปดมดเท็จหลอกใคร จะไปดื่มสุราทั้งวันเลยหรือ มันยังทำงานอยู่ไม่มีหรอก แต่มันก็วิตกกังวลไปทั้งนั้น กลัวไปหมด ถ้าคำว่า “ศีล” เราต้องดีขึ้น กลัวไปหมด แต่เวลามันจะเหลวไหลสบายมาก นี่ไง มันผงเข้าตาไป

แต่ถ้ามันไม่ผงเข้าตา就是不มีกิเลสละ คือกิเลสมันไม่กดหัวมากจนเกินไป ศีลก็คือศีล เราเป็นชาวพุทธ เราก็มีศีล มีกรอบ กรอบของชีวิต มีศีล ~ ก็เป็นกรอบของชีวิต ก็เท่านั้น ถ้ามันผิดพลาด ผิดพลาดก็ต่อศีล ผิดพลาดเราก็จ้องภัยก็จบ ไม่มีปัญหา ศีลไม่ฆ่าใคร ศีลไม่ทำลายใคร ศีลมีแต่ส่งเสริมให้คนเป็นคนดี ศีลธรรมส่งเสริมให้คนเป็นคนดี เป็นกรอบเป็นข้อดำรงชีวิต ข้อดำเนินชีวิตไม่ให้เราเหลวไหล เป็นความดีทั้งนั้น แต่ด้วยกิเลสไง มันจะเปิดให้ทางมันกว้างขวางไป ให้ทำอะไรก็ได้ ติดขัดไปหมด ติดขัดไปหมดเลย ผงเข้าตา

แต่ถ้าเรื่องไม่ผงเข้าตานะ เราวางไว้ แล้วเราดำรงชีวิตของเราโดยปกติ ชีวิตปกติธรรมดา เรานี้แหละ ชีวิตปกติธรรมดา แล้วเรามีสติสัมปชัญญะดำรงชีวิตของเรา โดยปกติธรรมดา ทำหน้าที่การงานของเราให้ดีที่สุด นั่นนะคือชีวิตของมนุษย์ แล้วถ้าสติปัญญาเราดีขึ้นมันมีจุดยืน

มากขึ้น มันเห็นหมดละ มันมองแล้วมันเข้าใจชีวิต มองแล้วเข้าใจชีวิตนะ เห็นคนที่แข่งขันกัน คนที่หกล้มลุกคลุกคลานอยู่ข้างหน้า

เราก็ดำเนินชีวิตของเราไปปกติธรรมดา แล้วมีเวลาเราก็ฝึกหัดภาวนาของเรา ถ้าภาวนาของเราดีได้ เห็นไหม เราจะเป็นชาวพุทธที่แท้จริง ไม่ใช่ชาวพุทธที่ทะเบียน บ้าน เอวัง